

Zápis z VIII. schůze
Komise pro etiku ve výzkumu FHS UK (KEV)
konané dne 24. listopadu 2022
(místnost 2.12)

č.j.: UKFHS/11105/2023

Přítomni: doc. PhDr. Iva Poláčková Šolcová, Ph.D., Mgr. Magdaléna Šťovíčková Jantulová, MUDr. Anetta Jedličková, Ph.D., Ph.D., Mgr. et Mgr. Tereza Jiroutová Kynčlová, Ph.D., Mgr. Lenka Martinec Nováková, Ph.D., Mgr. Jana Wohlmuth Markupová, Ph.D., Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D., Mgr. Renata Wilflingová

Omluveni: Mgr. Bohuslav Bob Kuřík, Ph.D., Mgr. Dana Hradcová, Ph.D.

Program:

Nové žádosti - výhled do konce roku 2022

Předsedkyně KEV upozornila, že v souvislosti s blížícími se termíny uzávěrek soutěží TA ČR (14. 12. 2022) a Národního plánu obnovy lze počítat s novými žádostmi o posouzení etických aspektů projektů do konce tohoto roku.

Online formulář pro podávání žádostí o posouzení etických aspektů projektů

Diskutována možnost online Žádosti namísto stávajícího wordovského formuláře.

Výhody – rychlejší vyplnění pro žadatele, svižnější přístup k vyplněnému online formuláři pro členy a členky komise.

Podmínka – z bezpečnostních důvodů nesmí být formulář provozován třetí stranou, nelze tedy použít nic jako např. Google forms apod. Pravděpodobně tedy Sharepoint pod MS Office v rámci již předpláceného a zavedeného používání MS Office na FHS UK.

Závěr – tajemnice KEV zjistí možnosti u IT oddělení FHS UK a předá informace KEV, následně bude dohodnut další postup.

Studie s minimálním rizikem

Diskutována možnost budoucího projednávání *studií s minimálním rizikem* a z toho plynoucí potřeby zvláštního formuláře pro tyto studie. Z hlediska etiky výzkumu je problematická sama existence *studií s minimálním rizikem* (námitka Mgr. Šťovíčkové Jantulové) – prvním pravidlem výzkumu je minimalizace jakýchkoli rizik pro participanty. *Studie s minimálním rizikem* jsou doménou zejména oboru psychologie, jak sdělila doc. Poláčková Šolcová, a prováděny jsou především prostřednictvím anonymních zaškrtavacích dotazníků. Podle sdělení doc. Poláčkové Šolcové jsou takovéto studie realizované např. na Masarykově univerzitě.

Závěr – doc. Poláčková Šolcová zašle tajemnici KEV formulář pro *studii s minimálním rizikem* pro následnou případnou úpravu a využití v rámci KEV.

Zranitelné skupiny, citlivé osobní údaje (formulace v Žádosti)

Ze sedmého setkání KEV zůstala otevřená debata o přesné definici *zranitelných osob a citlivých osobních údajů*, což jsou termíny, s kterými operuje formulář Žádosti o posouzení etických aspektů projektu. Pro účely KEV je potřeba tyto termíny co nejlépe definovat. MUDr. Jedličková zašle přesnou definici dle zákona tajemnici KEV, která jí poté doplní do formuláře Žádosti.

Diskuze o různých podobách vnímání zranitelných osob a citlivých osobních údajů – jak připomněly dr. Wohlmuth Markupová a dr. Jiroutová Kynčlová, vnímání těchto termínů se může lišit podle oborů či v kontextu daného výzkumu.

Problematika posuzování žádostí podle oborové (ne) příslušnosti jednotlivých členů a členek KEV

S reflexí zkušeností s hodnocením projektů se zaměřením na situace kdy došlo k neshodám v hodnocení se přihlásila Mgr. Šťovíčková Jantulová, která zároveň otevřela debatu o obtížnosti hodnocení projektů z hlediska příslušnosti a expertize členů a členek v různých oborech. Členové a členky KEV váhají zda a jak žádosti posuzovat, pokud tyto nespádají do jejich oboru. Dr. Heřmanský: jaká je relevantnost hodnocení např. projektů spadajících do oboru psychologie z pohledu např. antropologie?

Doc. Poláčková Šolcová: členové a členky KEV by měli mít svá hodnocení a připomínky k jednotlivým žádostem oborově ukotvené, ale zároveň by mělo uvnitř KEV panovat povědomí o paradigmatech dalších oborů. Z tohoto hlediska je KEV dobrým nástrojem rozšiřování znalostí i pro členy a členky KEV.

KEV je ze své podstaty interdisciplinární a stanoviska a doporučení, která KEV vydává, tuto skutečnost reflektují. Žadatelé mohou doporučení mezioborové KEV využít právě pro rozšíření náhledu na svůj výzkum.

Postup hodnocení náročných projektů

Diskuze o úpravě postupu hodnocení náročných projektů, tedy takových, u nichž panuje opak všeobecné shody (schválit / zamítnout). Dr. Heřmanský – návrh scházet se nad těmito projekty alespoň online k diskuzi, pokud to časové možnosti dovolí. Doc. Poláčková Šolcová upozornila, že setkání KEV může iniciovat jakýkoli člen či členka.

Návrh – ustanovit funkci ambasadora projektu, který by jako první obdržel sebrané připomínky k jednotlivým žádostem od ostatních členů a členek KEV (sebráno tajemnicí KEV), a který by posoudil, nakolik u připomínek jednotlivých oborů dochází k protínání a do jaké míry se stanoviska na základě oborové příslušnosti rozcházejí. Na základě sebraných připomínek vytvoří zpravodaj projektu soupis návrhů a připomínek pro žadatele a předá jej tajemnici KEV k další komunikaci s žadatelem. Ambasador projektu bude vybírán tajemnicí tak, aby se jednotliví členové a členky KEV prostřídali. Nebude nutné, aby ambasador měl stejnou oborovou příslušnost jako žadatel / projekt.

Následovat bude dosavadní praktikovaný postup, tedy doplnění žádosti žadatelem dle připomínek členů a členek KEV a zaslání žádosti do II. kola připomínkování.

Závěr – funkce ambasadora projektu bude pilotně vyzkoušena na prvním příchozím projektu po konání VII. schůze KEV.

Termín příští schůze: jaro 2023

Zapsala: Mgr. Renata Wilflingová
renata.wilflingova@fhs.cuni.cz

Datum zápisu 25. 11.2022